

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА

СОЦІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра соціології управління та соціальної роботи

Пояснювальна записка
до бакалаврської роботи
на тему
«ПРОГРАМА ТИМЧАСОВОГО ЗАХИСТУ ДЛЯ
ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ
СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В США»

Виконала: студентка 4 курсу групи СР-45
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 231 Соціальна робота
Гюлмамедова С.І.

Керівник: Вакуленко С.М., кандидат
соціологічних наук, доцент, доцент закладу
вищої освіти кафедри соціології управління та
соціальної роботи

Рецензент: Буданова О.Б., кандидат
соціологічних наук, доцент закладу вищої
освіти кафедри прикладної соціології і
соціальних комунікацій

Харків – 2024

ПЛАН

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ.....	6
1.1. Поняття системи соціального захисту населення та її складові.....	6
1.2. Особи, які користуються тимчасовим захистом, як об'єкт соціального захисту.....	14
Висновки до розділу 1.....	21
РОЗДІЛ 2. ПРОГРАМА ТИМЧАСОВОГО ЗАХИСТУ ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В США.....	22
2.1. Федеральні програми соціального захисту, що поширюються на біженців з України.	22
2.2. Працевлаштування громадян України – учасників програми тимчасового захисту.	30
Висновки до розділу 2.	34
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В США ТА НАПРЯМИ ЇХНЬОГО ВИРІШЕННЯ.....	36
3.1. Проблеми, з якими стикаються громадяни України під час отримання тимчасового захисту в США.....	36
3.2. Рекомендації щодо вирішення проблем, пов'язаних з тимчасовим захистом.....	40
Висновки до розділу 3.....	45
ВИСНОВКИ.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	48

ВСТУП

Актуальність теми. Коли громадяни перетинають кордон власної держави, світова спільнота перестає сприймати їх, як раніше, хоча вони можуть цього навіть не розуміти. Після цього моменту вони отримують особливий статус: вони стають мігрантами чи біженцями. Відтепер вони будуть частіше перебувати у гіршому становищі, ніж люди довкола них, у яких є паспорт держави, в якій вони проживають.

Глобальна проблема біженців є однією із найскладніших проблем, що постають сьогодні перед міжнародною спільнотою. Вона є предметом активних дискусій як в межах світового співтовариства, так і всередині країн, її регулювання є надто складним у сфері соціальної роботи та міжнародного права. Феномен вимушеного масового потоку біженців сьогодні досліджується під час аналізу міграційних процесів.

Стрімке зростання кількості біженців у світі тягне за собою економічні та політичні кризи в певних державах. Схожа ситуація може спричинити внутрішньодержавні конфлікти, а часом і міждержавні. Зокрема, міграційні потоки чинять значний вплив на внутрішньодержавні процеси та на міжнародну безпеку загалом. Через це зазначена проблема кожного року стає все більш значущою і в галузі соціальної роботи.

Напад Росії на Україну спричинив чи не один з найбільших потоків біженців за останні 30 років. Українці масово покидали свої домівки, вирушаючи за кордон та не відаючи, що на них там чекає. Основною їхньою метою було вижити. Прибувши до місця призначення, вони стикалися з рядом проблем, починаючи з отримання певного правового статусу й закінчуючи житловими та фінансовими. Для того, щоб спростити життя українським біженцям за кордоном, слід розглянути ці проблеми та запропонувати напрями їхнього вирішення.

Ця тема є досить актуальною, оскільки часто на практиці програми тимчасового захисту громадян України за кордоном є недієвими або малодієвими. І громадяни України все частіше скаржаться на проблеми із отриманням соціальної допомоги.

Соціальні проблеми біженців за кордоном досліджували такі науковці як А. Свящук, С. Терлецький, С. Мартін, Е. Ферріс, О. Безпалько, В. Тищенко, С. Шардлоу, І. Мельничук, М. Пейн, І. Ковчина, Є. Рибак, С. Ніето, О. Грива, В. Журавський, І. Ключковська та інші. Їхні праці посідають чільне місце в дослідженні проблематики щодо забезпечення соціальної допомоги громадянам, які потрапили у складні життєві обставини.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є визначення особливостей функціонування Програми тимчасового захисту для громадян України як складової системи соціального захисту в США.

Відповідно до мети роботи, слід розглянути такі **завдання**:

1. Узагальнити теоретичні підходи до визначення поняття «система соціального захисту населення».
2. Систематизувати напрями соціального захисту, що поширюються на громадян України, які отримали статус тимчасового захисту в США.
3. Визначити позитивні та негативні сторони функціонування Програми тимчасового захисту для громадян України.
4. Запропонувати рекомендації щодо покращення функціонування Програми тимчасового захисту для громадян України в США.

Об'єктом дослідження є Програма тимчасового захисту для громадян України в США.

Предмет дослідження – особливості функціонування Програми тимчасового захисту для громадян України в США як елемента системи соціального захисту Сполучених Штатів Америки.

Методи дослідження. З методів наукового дослідження використано методи порівняльного аналізу та узагальнення. Авторка зверталася до інформації з офіційних джерел, міжнародної нормативно-правової бази, законодавчої бази США, експертних оцінок, статистичних даних.

Структура бакалаврської роботи складається зі вступу, трьох розділів з підрозділами, висновків, списку використаних джерел, що налічує 62 найменування, та додатків. Загальний обсяг роботи – 54 сторінки. Робота містить 2 рисунки та 1 таблицю.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

1.1. Поняття системи соціального захисту населення та її складові

Існують різні визначення поняття «соціальний захист». Термін «соціальний захист» вперше було введено в американському Законі про соціальне забезпечення, прийнятому в 1935 році [35]. Цей закон зумовив прийняття соціальних програм допомоги непрацездатним і людям похилого віку. В 1938 р. термін «соціальний захист» був використаний у законодавстві Нової Зеландії. З 1944 р. цей термін набув широкого поширення в документах Міжнародної організації праці (МОП), оскільки просто й зрозуміло виражав сутність проблем, що виникали у різних категорій населення.

Багато дослідників розглядають соціальний захист разом із поняттям «рівень життя». В такому сенсі соціальний захист є сукупністю державних заходів, спрямованих на підтримку гідного рівня та якості життя громадян: «У нових економічних умовах термін «соціальний захист» замінює термін «соціальне забезпечення», що використовувався раніше, оскільки постала необхідність розвитку інших організаційно-правових форм соціальної підтримки найбільш уразливих категорій населення» [32]. Поняття «соціальний захист» є ширшим, ніж поняття «соціальне забезпечення». Соціальний захист – це надання підтримки, допомоги населенню держави, а також соціальне обслуговування та страхування громадян. Мета соціального захисту полягає в наданні населенню захисту від ситуацій, пов'язаних із соціальним ризиком. До таких ситуацій належать: хвороба; ризик залишитись без роботи; втрата працездатності; втрата можливості обслуговувати себе. Отже, можна зробити висновок, що соціальний захист є системою заходів, спрямованих на запобігання, зменшення негативного впливу та ліквідацію наслідків ситуацій, пов'язаних із соціальним ризиком шляхом забезпечення гідного рівня та якості життя.

В нашій країні тривалий час основною категорією в соціальній сфері виступало «соціальне забезпечення», і лише у 90-тих рр. минулого століття почали використовувати сучасніші поняття. В правовому просторі українського законодавства «соціальний захист» і «соціальне забезпечення» є близькими категоріями. В наукових джерелах останніх років для аналізу процесів у соціальній політиці держави та діяльності громадських організацій стали застосовувати категорії «соціальне забезпечення» та «соціальна допомога».

Поняття «соціальний захист населення» в Україні було включено до суспільної практики порівняно недавно. 1991 рік став переломним моментом в історії нашої держави. Україна здобула незалежність, радянські інституції почали замінюватися на українські, в тому числі було сформовано Міністерство соціального захисту населення. Реорганізація принесла цьому відомству розширення його повноважень і завдань. Практично на це нове відомство було покладено функції із соціального забезпечення громадян. Установа займалася призначенням різних соціальних виплат: пенсій і допомог [30].

Соціальний захист спрямований на захист і допомогу малозабезпеченим і вразливим верствам населення, таким як: діти, люди похилого віку, люди з обмеженими можливостями, вимушено переміщені особи, безробітні та хворі. Тривають дискусії щодо того, які заходи становлять соціальний захист і до якої категорії вони належать, оскільки соціальний захист збігається з рядом дій у сфері засобів існування, людського капіталу та продовольчої безпеки.

Цілі соціального захисту дуже різноманітні: від зменшення бідності та вразливості, розвитку людського капіталу, розширення прав і можливостей жінок і дівчат, покращення умов існування до реагування на економічні та інші потрясіння. Як наслідок, форма та функції програм соціального захисту можуть бути дуже різними відповідно до конкретної мети.

Соціальний захист впливає на демографічний і соціально-економічний розвиток. Системи соціального захисту також впливають на тривалість життя населення, зокрема на тривалість здорового життя. На випадок хвороби наявність медичного страхування зменшує фінансові перешкоди для доступу до

медичної допомоги. Покращуючи медичну профілактику та догляд, медичне страхування може допомогти зменшити наслідки відсутності роботи через хворобу та сприяти подовженню трудового життя, сприяючи здоровому старінню. Це може мати позитивний макроекономічний вплив, оскільки здорові люди можуть працювати більше років свого життя, відкладати більше своїх заробітків і, зрештою, генерувати так званий другий демографічний дивіденд за допомогою своїх приватних фінансових резервів [54].

Системи соціального захисту також можуть зменшити нерівність у суспільстві. Вони допомагають гарантувати доступ до соціальних послуг, таких як охорона здоров'я, освіта та харчування, для всіх, особливо для незахищених груп населення. І навпаки, неадекватна або неіснуюча система соціального захисту може сприяти міграції та переміщенню.

Систему соціального захисту громадян доцільно розглядати в таких аспектах:

- як система соціальних гарантій, а також заходів щодо їх впровадження в практику, спрямованих на підтримку гідної якості та рівня життя населення;
- як сукупність суб'єктних і об'єктних відносин соціального захисту з метою зменшення негативних наслідків соціальних ризиків шляхом забезпечення гідного рівня та якості життя;
- як систему державних органів, інституцій і закладів, що надають соціальні послуги населенню, пов'язані із соціальним захистом.

Соціальний захист громадян в Україні реалізується у формах, які класифікуються, виходячи з таких підстав:

1) щодо суб'єкта соціального захисту:

- загальні форми, що надаються всім громадянам країни;
- спеціальні форми, спрямовані на деякі категорії індивідів;
- виняткові форми, що надаються в особливих випадках та підставою для яких є спеціальні нормативні акти (надання підтримки особам, які постраждали внаслідок стихійних лих, техногенних катастроф).

2) за наявністю опосередкованої ланки в системі надання допомоги:

- прямі форми, що надаються населенню безпосередньо у вигляді різних допомог, пенсій, додаткового соціального обслуговування;
- опосередковані форми, такі як надання пільг.

«Соціальний захист – це політика, її упорядковані цілеспрямовані дії, а також система держави та суспільства, що забезпечують кожному індивіду, соціальній групі та населенню комплексне, різнобічне вирішення безлічі проблем, обумовлених соціальними ризиками та соціальною напруженістю в суспільстві, які можуть призвести або вже призвели до повної або часткової втрати зазначеними суб'єктами можливостей реалізації прав, свобод і законних інтересів, економічної стійкості та соціального благополуччя, а також їх оптимального розвитку, відновлення чи набуття» [39].

Варто розглянути соціальний захист населення в широкому значенні. В широкому значенні соціальний захист населення є системою соціальних та економічних заходів, які здійснюють держава й суспільство. Ці заходи покликані створити оптимальні умови для життя та задоволення потреб населення різних груп; спрямовані на зменшення наслідків ризикових життєвих ситуацій, до яких належать старість, втрата годувальника, хвороба, безробіття. Соціальний захист – це сукупність заходів, пов'язаних із забезпеченням мінімального рівня підтримки вразливих верств населення держави, вираженої в грошовому еквіваленті на етапі соціальних та економічних перетворень, що створюють небезпеку зниження рівня життя. До соціального захисту належать соціальне страхування та забезпечення, а також соціальна підтримка.

Соціальний захист як важливий обов'язок держави з переходом до ринкових відносин потребує вдосконалення та реформування. Передумови розвитку соціального захисту полягають у наступному:

- зміна форм власності;
- зміни, пов'язані з розподілом благ і послуг матеріального виробництва, а також створенням сучасних соціальних відносин між громадянами та суспільством;

- необхідність вирішення нагромаджених соціальних проблем, що лежать у площині гарантій соціального захисту від безробіття, надання пенсійного забезпечення, а також надання послуг охорони здоров'я;
- поляризація суспільства;
- прийняття нормативно-правових актів, спрямованих на захист прав і свобод населення держави.

Боротьба з абсолютною бідністю, якщо середній сукупний дохід у сім'ї нижчий за прожитковий мінімум, надання матеріальної допомоги населенню в екстремальних умовах, сприяння адаптації соціально вразливих груп населення до умов ринкової економіки є пріоритетними напрямками системи соціального захисту населення.

Система соціального захисту в Україні реалізується, ґрунтуючись на конституційно-правових установках та міжнародних правових актах, що стосуються прав і свобод громадянина.

Існують такі вимоги, що визначають механізм реалізації соціального захисту найбільш уразливих категорій населення:

1. Роль держави як визначальна та домінуюча в здійсненні основних положень цього захисту.
2. Орієнтація переважно на соціальну турботу про людей, ніж на матеріальний захист. Необхідність організації соціального захисту насамперед у вигляді допомоги сім'ям.
3. Залучення та підвищення ролі суспільних, національних, релігійних громад у формуванні ефективної системи соціального захисту.
4. Залучення до системи соціального захисту підприємців у вигляді посилення їхніх внесків, спрямованих на зниження бідності, нівелювання різниці в доходах різних соціальних верств.
5. Гарантування різних форм соціального захисту з метою формування адресної соціальної допомоги, призначеної найбільш нужденним людям.
6. Опора на принцип соціальної справедливості.

Право на соціальний захист гарантується кожному громадянину України. Створення необхідних умов реалізації права громадянина на соціальний захист покладено Конституцією на державу. Цей документ встановлює, що українці мають право на соціальний захист, також визначає розмір коштів для його реалізації. Встановлюється обов'язкове пенсійне страхування працюючих, формування інших фондів, які є джерелами фінансування соціального забезпечення та прийняття загальнодержавних законів, які гарантують реалізацію прав і свобод громадян [55].

У світі склалися загалом дві моделі соціального захисту:

1. Соціал-демократичної орієнтації, з переважаючою державною роллю в осуспільненні доходів та суттєвим значенням загальнонаціональних соціальних механізмів управління;

2. Неоліберальна – з меншою мірою втручання держави в соціально-економічні процеси, де механізм розвитку соціальних систем у суспільстві реалізується в ринковій економіці.

Вказані підходи визначають такі системи соціального захисту:

1) державну форму соціального захисту, яка спирається на принцип турботи влади про ті категорії громадян, які мають життєві труднощі, а також на основі соціальної благодійності, що передбачає особистий підхід до визначення малозабезпеченості за рівнем їхніх потреб та надання їм соціальної допомоги на пільгових умовах;

2) приватну форму соціального захисту, яка заснована на принципі відповідальності всіх учасників суспільства за життя своїх рідних і близьких шляхом витрачання власних коштів і заощаджень. Ця система орієнтується на приватне страхування.

Ключовим суб'єктом соціального захисту є держава. Суб'єктом соціальних відносин є індивід, якому потрібен цей вид підтримки.

Об'єкти соціального захисту виступають у формі різноманітних соціальних інститутів: установ системи освіти, охорони здоров'я, праці, зайнятості, культури, спорту.

Основна функція соціального захисту полягає у відновленні порушеного впливом соціальних ризиків рівня соціальної адаптації та інтеграції до соціуму конкретних індивідів і, в разі відновлення ними продуктивної здатності, – збереження та нарощення людського та соціального капіталу, а в разі неможливості відновлення продуктивної здатності – збереження та нарощення соціального капіталу, що формується в процесі надання необхідних життєзберігаючих або ритуальних заходів соціального захисту, що ґрунтуються на гуманізмі, милосерді та соціальній відповідальності суб'єктів і об'єктів соціального захисту [29].

Під методами соціального захисту можна розуміти будь-які способи його надання, відповідно різні види й форми соціального захисту можна одночасно розглядати і як методи (допомога, страхування тощо).

Під заходами соціального захисту слід розуміти конкретні способи та обсяги надання соціального захисту конкретному об'єкту соціального захисту.

Ключові форми соціального захисту представлені в таких формах:

- 1) встановлення законодавством певних соціальних гарантій та їхнє забезпечення на основі прийнятих програм і стандартів;
- 2) встановлення обов'язкового регулювання витрат і доходів громадян;
- 3) соціальне страхування населення;
- 4) соціальні допомоги;
- 5) надання послуг соціального характеру;
- 6) розроблення соціальних програм.

Сучасна структура соціального захисту населення включає такі елементи:

- Сукупність соціальних гарантій від держави;
- Соціальні пільги, передбачені для певних верств населення (соціальні виплати за категоріями);
- Традиційна форма державної соціальної допомоги;
- Обов'язкове державне і добровільне корпоративне страхування.

Рівень і мінімальний набір цих гарантій в залежності від ресурсних можливостей суспільства й конкретних історичних умов є змінним. Вказаний

елемент соціального захисту базується на принципах оподаткування та бюджетного фінансування.

Соціальні пільги, які належать до системи соціальних гарантій, надають гарантії певним категоріям суспільства. Цей елемент соціального захисту відрізняється своєю універсальністю надання соціальних послуг в межах певної демографічної групи.

Соціальна допомога як форма соціального захисту – це надання соціальних благ на основі перевірки потреб тих категорій населення, які є соціально незахищеними (малозабезпечені верстви населення, що мають дохід нижче прожиткового мінімуму).

Соціальне страхування – це елемент соціального захисту, який спрямований на зменшення ризиків, пов'язаних із втратою працездатності [34].

Система соціального захисту, яка нині функціонує в Україні, спрямована на підтримку окремих громадян. Ця система базується на принципах заявності та патерналізму. Принцип заявності означає, що соціальна підтримка здійснюється на основі звернень індивідів. Суть принципу патерналізму полягає в захисті державою найбільш незахищених громадян.

Таким чином можна встановити, що соціальний захист є за функціональним характером цілісною системою, яка є самостійним соціальним інститутом і посідає найважливіше місце в системі політики держави щодо підвищення рівня добробуту всього населення та якості життя вразливих категорій громадян.

1.2. Особи, які користуються тимчасовим захистом, як об'єкт соціального захисту

Словосполучення «визначення статусу біженця» звучить по-юридичному сухо та формально. Однак сам процес, який воно позначає, стосується живих людей, які, як правило, опиняються в скрутному становищі. Простіше кажучи, це висловлювання відповідає на запитання: «Чи є конкретна особа біженцем?».

Цілком очевидно, що відповідь є для цих осіб життєво важливою. Якщо вони визнаються біженцями, до них застосовується особливий правовий режим, і вони набувають певних прав і переваг, а також допомоги та захисту, які в сукупності складають поняття «міжнародний захист біженців». Біженці також мають певні зобов'язання перед державою, яка їх приймає, основним з яких є дотримання законів цієї країни [37].

Таким чином, визначення статусу біженця означає з'ясування органом державної влади або УВКБ ООН питання про те, чи дійсно людина, яка подала заяву про надання притулку або іншим чином заявила про те, що їй потрібний міжнародний захист, є біженцем. Людина стає біженцем не тому, що її визнає приймаюча країна або УВКБ ООН, а тому що вона є біженцем за визначенням. Інакше висловлюючись, рішення про визнання людини біженцем є декларативним, тобто, цим рішенням визнається та офіційно підтверджується, що ця людина є біженцем.

До Другої світової війни біженці визначалися в кожному конкретному випадку з урахуванням їхнього національного походження. Після війни Генеральна асамблея ООН прийняла рішення сформулювати «загальне» визначення біженця, яке було включено до Статуту УВКБ ООН 1950 р., а трохи пізніше – до Конвенції 1951 р., що стосується статусу біженців, та Протокол до неї 1967 р. В обох документах використовуються практично однакові формулювання. Визначення, надане в Статуті 1950 р., було розширено резолюціями Генеральної асамблеї та Економічної та соціальної ради (ЕКОСОС) ООН. Визначення біженця також містяться у регіональних документах та/або національних законодавствах.

Конвенція 1951 р. залишається основним документом міжнародного права, що стосується біженців. З точки зору біженця, найбільш сприятливим є статус, пов'язаний із визнанням біженцем згідно з Конвенцією 1951 р., що не тільки гарантує захист від висилки, а й надає низку прав, передбачених Конвенцією 1951 р. та Протоколом 1967 р.

Відповідно до підпункту 2 пункту А статті 1 Конвенції 1951 р., біженцем є будь-яка особа, яка «внаслідок подій, що відбулися до 1 січня 1951 р., і в силу цілком обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознакою раси, віросповідання, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних переконань перебуває поза країною своєї громадянської приналежності та не може користуватися захистом цієї країни чи не бажає користуватися таким захистом унаслідок таких побоювань; або, не маючи певного громадянства й перебуваючи поза країною свого колишнього звичайного місця проживання в результаті подібних подій, не може або не бажає повернутися до неї через такі побоювання» [12].

Визначення біженця відповідно до Конвенції 1951 р. доповнюється регіональними документами, серед яких найважливішими є Конвенція ОАЕ 1969 р. щодо конкретних аспектів проблем біженців в Африці та Картахенська декларація 1984 р. про біженців. Обидва документи передбачають, що особи, які рятуються від невибіркових загроз, що виникли в зв'язку зі становищем у країні їх походження, за певних обставин також можуть визнаватися біженцями. Хоча ми в нашій роботі обмежуємося універсальним визначенням, що міститься в Конвенції 1951 р., працівники, які працюють у країнах, що застосовують ширші визначення біженця, встановлені в регіональних правових документах, повинні розуміти важливість цих ухвал. Однак оскільки ці визначення доповнюють ухвалу відповідно до Конвенції 1951 р., країни, що їх застосовують, повинні в першу чергу визначити, чи відповідає заявник критеріям, встановленим Конвенцією 1951 р.

Наприкінці 70-х – початку 80-х років минулого століття в низці держав, особливо в Центральній Америці, виникли проблеми масового переміщення людей через воєнні дії, громадянські конфлікти, насильство та політичні потрясіння. В результаті в пункті (3) статті III Картахенської декларації 1984 р. про біженців з'явилася така рекомендація: «для застосування в регіоні слід рекомендувати поняття, яке, включаючи елементи Конвенції 1951 р. та Протоколу 1967 р., відносить до біженців тих осіб, які втекли з країни, оскільки

їхньому життю, безпеці чи свободі загрожували загальне насильство, іноземна агресія, внутрішні конфлікти, масові порушення прав людини або інші обставини, що призвели до серйозного порушення громадського порядку».

Хоча Картахенська декларація офіційно не є юридично обов'язковою до застосування, багато країн Латинської Америки включили до свого національного законодавства та практики принципи цієї декларації, у тому числі й визначення поняття «біженець» [28].

Багато країн просто приймають визначення біженця, яке міститься в міжнародних документах, до яких вони приєдналися. Однак ніщо не заважає тій чи іншій державі прийняти більш широке визначення, ніж те, що вимагається відповідно до її міжнародних зобов'язань.

Законодавством ряду країн передбачається надання захисту особам, які не відповідають критеріям Конвенції 1951 р., проте потребують міжнародного захисту. Ці заходи називаються «додатковими формами захисту», а в Європі їх називають «допоміжним захистом». Деякі держави, особливо європейські, також передбачають «тимчасовий захист» у ситуаціях, коли маси людей змушені рятуватися від загального насильства та збройних конфліктів. Цей практичний короткостроковий захід дозволяє захистити постраждалих від висилки та надати їм допомогу, не визначаючи при цьому їхнього статусу. Особи, які користуються цими формами захисту, можуть розглядатися УВКБ ООН як біженці, якщо вони належать до певних категорій.

Мандат УВКБ ООН про надання біженцям міжнародного захисту був спочатку визначений у його Статуті 1950 р., згідно з яким компетенція Верховного комісара поширюється на такі категорії осіб в доповнення до тих, хто вважається біженцями з моменту прийняття Статуту міжнародних договорів і угод:

Параграф 6А (ii): «Будь-яка особа, яка внаслідок подій, що відбулися до 1 січня 1951 року та через цілком обґрунтовані побоювання зазнати переслідувань за ознаками раси, релігії, національності чи політичних поглядів, перебуває за межами країни своєї країни та не може через страх чи з інших причин, крім

особистої зручності, не бажає користуватися захистом цієї країни; або ті, хто, не маючи громадянства та перебуваючи за межами країни свого колишнього постійного проживання, не може або не бажає повернутися до неї через страх або з причин, відмінних від особистої зручності» [42].

Параграф 6В: «Будь-яка інша особа, яка перебуває за межами країни свого громадянства або, якщо вона не має громадянства, країни свого колишнього постійного проживання, оскільки вона має або мала цілком обґрунтовані побоювання переслідування через свою расу, релігію, національності чи політичних поглядів і не може або через такий страх не бажає скористатися захистом уряду країни свого громадянства або, якщо він не має громадянства, повернутися до країни свого колишнього постійного проживання» [40].

І все ж таки Статут 1950 р. більше не є тим документом, який вичерпним чином відображає весь мандат УВКБ ООН із захисту біженців. Пізніші події – зокрема, резолюції Генеральної асамблеї та Економічної та соціальної ради (ЕКОСОС) ООН, а також практика самої організації та держав, що приєдналися – призвели до розширення визначення біженця за мандатом УВКБ ООН у галузі міжнародного захисту біженців. Наприкінці 50-х – на початку 60-х років минулого століття Генеральна асамблея уповноважила УВКБ ООН надавати допомогу на основі посередництва певним групам осіб, які не повністю відповідали визначенню біженця, що міститься в Статуті (в т.ч., наприклад, біженцям з материкового Китаю в Гонконгу та ангольцям у Конго), або загалом тим біженцям, які «не належать до компетенції ООН». Починаючи з середини 1960-х років, у резолюціях Генеральної асамблеї ООН регулярно йдеться про «біженців, які перебувають у компетенції УВКБ ООН», а резолюції ЕКОСОС та Генеральної асамблеї, прийняті з 1975 до 1995 року, розширили компетенцію УВКБ ООН загалом на всіх осіб, які постраждали від загальних наслідків збройних конфліктів та інших антропогенних лих, включаючи, наприклад, іноземне панування, інтервенцію, окупацію або колонізацію [13].

Таким чином, до компетенції УВКБ ООН з надання біженцям міжнародного захисту належать такі дві категорії:

1. Особи, які відповідають критеріям набуття статусу біженця, встановленим у Конвенції 1951 р./Протоколі 1967 р., які практично збігаються з критеріями, передбаченими Статутом 1950 р.

2. Особи, які підпадають під розширене визначення поняття «біженець» відповідно до мандату УВКБ ООН через те, що вони знаходяться поза країною свого походження чи звичайного місця проживання і не можуть або не бажають повернутися туди через серйозну та загальну загрозу для життя, фізичної недоторканності чи свободи через поширення насильства чи подій, що серйозно підривають громадський порядок.

Особи, які відповідають критеріям будь-якої з цих категорій, є біженцями, які перебувають у компетенції УВКБ ООН (тобто, біженцями у віданні УВКБ ООН), якщо вони не підпадають під дію будь-якого з положень про виключення, передбачені пунктом F статті 1 Конвенції 1951. Термін «біженці за мандатом» відноситься до осіб, які входять до будь-якої із зазначених вище категорій та визнаються біженцями Верховним комісаром на підставі Статуту 1950 р. та наступних резолюцій Генеральної асамблеї та ЕКОС ООН. Статус «біженця за мандатом» може встановлюватись індивідуально або за груповим принципом.

І держави, і УВКБ ООН визначають статус біженця або індивідуально, або групової основі. Ані Конвенція 1951 р., ані Протокол 1967 р. не встановлюють конкретну процедуру визначення статусу біженців державами-учасницями. Національне законодавство визначає установи та/або органи влади, які беруть участь у цьому процесі, встановлює етапи процесу надання прихистку, а також визначає процедурні гарантії та заходи захисту. По можливості статус біженця слід визначати на індивідуальній основі після ретельного вивчення конкретних обставин справи заявника (процедури, яких повинні дотримуватися держави щодо визначення статусу біженця на індивідуальній основі, розглядаються в розділі 5) [10].

Визнання статусу біженців на груповій основі є обґрунтованим у разі масового припливу біженців, коли особи, які звертаються за міжнародним захистом, прибувають у такій кількості і так швидко, що індивідуальний розгляд

їх заяв про визнання біженцями стає недоцільним. У подібних ситуаціях держави та УВКБ ООН найчастіше надають статус біженців членам певної групи за принципом *prima facie*. Такий підхід є прийнятним у випадку, коли більшість осіб, які входять до групи, можуть вважатися біженцями на підставі об'єктивної інформації про обставини в країні їх походження.

Біженці отримують низку прав, а також користуються захистом і допомогою з урахуванням їхнього особливого становища. Найголовнішим є захист біженців від повернення в країну, де вони можуть зазнати переслідування. Принцип, відомий як «принцип невідсилки», який нерідко називають нарижним каменем міжнародного захисту біженців, чітко прописується в пункті (1) статті 33 Конвенції 1951 р., згідно з якою держави-учасниці «не будуть жодним чином висилати або повертати біженців на кордон країни, де їхньому життю чи свободі загрожує небезпека внаслідок їхньої раси, релігії, громадянства, приналежності до певної соціальної групи чи політичних переконань».

Принцип невідсилки, проголошений у статті 33 Конвенції 1951 р., став нормою міжнародного права. Це означає, що він є обов'язковим для дотримання навіть тими країнами, які не приєдналися до Конвенції 1951 р. та/або Протоколу 1967 р.

Відповідно до міжнародного та регіонального законодавства в сфері захисту прав людини, держави також не повинні повертати будь-кого у разі, якщо є серйозні побоювання щодо порушення інших фундаментальних прав людини [16].

Крім захисту від висилки, особи, яким надали статус біженця, отримують низку інших прав та гарантій. Стандарти звернення, на які може розраховувати біженець у країні прихистку, ґрунтуються на поєднанні норм міжнародного права в галузі захисту прав біженців і захисту прав людини. Багато з цих прав випливають із міжнародних документів у галузі захисту прав людини та з міжнародного звичайного права. Через війну подібних стандартів мають дотримуватися як держави, які стали учасниками Конвенції 1951 р. і Протоколу

до неї 1967 р., так і ті, що не приєдналися до цих документів. До цих прав та переваг відносяться:

- захист від загрози фізичній безпеці біженців у приймаючій країні, при цьому цій країні потрібно вживати необхідних заходів для захисту біженців від злочинного насильства, особливо на ґрунті расизму та ксенофобії, включаючи тортури, нелюдське чи принижуюче людську гідність поводження з боку офіційних осіб;
- безперешкодний доступ до судових органів у країні притулку;
- сприяння в задоволенні основних фізичних і матеріальних потреб, включаючи харчування, одяг, житло та медичне обслуговування. Оскільки залежність від підтримки з боку інших осіб у країні прихистку є неминучою для більшості біженців, особливо спочатку, в інтересах країни, що приймає, сприяти тому, щоб біженці якнайшвидше переходили на самозабезпечення, для чого необхідно забезпечити їм доступ на ринки праці та підтримувати ініціативи в сфері індивідуальної трудової діяльності;
- свобода пересування, якою біженці повинні користуватися так само, як і громадяни приймаючої країни (за винятком випадків, коли ця особа становить особливу загрозу громадському порядку або здоров'ю);
- доступ до освіти як мінімум на початковому рівні, а також до можливості відпочинку для дітей біженців;
- якнайшвидше возз'єднання з членами сім'ї в країні прихистку;
- спеціальні заходи захисту особливо вразливих біженців, наприклад, у разі загрози насильства в середовищі біженців внаслідок порушення звичайного соціального устрою, або коли існує небезпека щодо спільноти біженців, які змушені шукати прихистку внаслідок збройного конфлікту, що до них можуть проникнути члени збройних формувань, або вони можуть зазнати примусового військового набору, особливо діти. Щодо жінок і дівчат-біженок нерідко існує підвищений ризик сексуального чи гендерного насильства, що також потребує особливих заходів з їхнього захисту [44].

Висновки до розділу 1

В розділі 1 наведено основні поняття, що стосуються системи соціального захисту та її складових. Зокрема, соціальний захист населення – це комплекс заходів і програм, покликаних скорочувати та запобігати поширенню бідності та факторів уразливості протягом усього життя; дії, спрямовані на забезпечення й захист конституційних прав людини та мінімальні гарантії незалежно від віку, статі й національності. Основними формами соціального захисту є соціальне забезпечення, соціальна допомога, соціальна підтримка.

Також в цьому розділі висвітлено основні критерії, за якими визначають коло осіб, які можуть користуватися системою тимчасового захисту. Зокрема, послугами соціального захисту можуть користуватися громадяни літнього віку, інваліди, малозабезпечені багатодітні сім'ї, особи, які потрапили в складні життєві обставини, біженці, особи, що постраждали від війни, катаклізмів, інших катастроф та вимушені переселенці.

РОЗДІЛ 2. ПРОГРАМА ТИМЧАСОВОГО ЗАХИСТУ ДЛЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В США

2.1. Федеральні програми соціального захисту, що поширюються на біженців з України

Вимушена міграція в умовах воєнних дій є складною гуманітарною проблемою. Одним з найважливіших пріоритетів міжнародних відносин в цій сфері є забезпечення своєчасності та ефективності використання міжнародно-правових засад статусу вимушених мігрантів та захисту осіб, що потерпають від збройних конфліктів. Найбільш перспективним напрямом міжнародно-правової регламентації інституту надання притулку з урахуванням національного законодавства приймаючих країн, є поєднання конкретних ситуаційних підходів до криз, пов'язаних з масовим вимушеним переміщенням людей внаслідок того чи іншого збройного конфлікту, з максимально можливим дотриманням вимог безпечного та законного перебування вимушених мігрантів.

24 лютого 2022 року Росія розпочала широкомасштабні воєнні дії проти України. Десятки тисяч людей втратили свої домівки й були змушені шукати прихистку деінде: хтось мігрував в межах держави, інші ж шукали порятунку за кордоном [24].

Станом на березень 2024 року, 5 931,5 тис. осіб, які виїхали з України після російського вторгнення, отримали статус тимчасового захисту в країнах ЄС, понад 98% із них – громадяни України. Після двох років війни, станом на березень 2024 року понад 26 тисяч українців і членів їхніх родин отримали статус тимчасового захисту в Сполучених Штатах Америки.

Через деякий час після вторгнення сталося те, на що чекали багато українців, які рятувалися від війни, – введена в дію програма «Єднання заради України» («Uniting for Ukraine»). Головна мета програми – дозволити українцям, які проживають в Україні з 11.02.2022 року, в'їхати до США за прискореною процедурою. За програмою США готові прийняти до 100 тис. осіб. Щоб в'їхати

до країни в рамках програми, українцям необхідні знайти потенційних спонсорів, які мають фінансову спроможність проспонсорувати їх. У ролі спонсора можуть виступати громадяни США – близькі родичі чи друзі. Останнім часом активізувалися й неурядові організації, які шукають шляхи бути сертифікованими для прийняття українських громадян.

21 квітня 2022 року Сполучені Штати оголосили про ключовий крок до виконання зобов'язання президента Байдена щодо прийому українців, які тікають від вторгнення Росії. «Єднання заради України» дає змогу громадянам України та їхнім найближчим родичам, які перебувають за межами Сполучених Штатів, приїхати до Сполучених Штатів і тимчасово залишитися на 2-х річний термін [25].

Програма надання тимчасового прихистку «Uniting for Ukraine» спирається на програму прийому біженців у США. Програмою прийому біженців у США (USRAP) керує Державний департамент у співпраці з Міністерством внутрішньої безпеки (DHS) і Міністерством охорони здоров'я та соціальних служб (HHS). Ті, кого прийняли як біженців, мають право на допомогу з переселення, що фінансується урядом США.

Програма USRAP передбачає проходження багатьох етапів. Першим кроком для більшості людей, які бажають отримати статус біженця, є реєстрація в Управлінні Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН) у країні, до якої вони втекли. УВКБ ООН визначає, чи відповідає особа міжнародному визначенню біженця, і, якщо так, чи є постійне переселення в третю країну найкращим рішенням для зареєстрованих біженців. УВКБ ООН, посольства США, старша посадова особа урядової установи США, яка наділена повноваженнями Державного бюро з питань народонаселення, біженців і міграції (PRM), або сертифіковані неурядові організації (НУО), а також групи приватних спонсорів із п'яти чи більше громадян США або законних постійних мешканців також можуть надати направлення до USRAP для осіб, яким вкрай потрібно отримати тимчасове місце проживання в США.

Деякі особи можуть почати процес без направлення. Це стосується близьких родичів осіб, які отримали притулок і біженців, що вже перебувають у Сполучених Штатах, а також заявників, які належать до певних груп, визначених законодавством США або Державним департаментом як такі, що мають право на прямий доступ до програми [23].

Оформлення біженця вимагає ретельної перевірки безпеки, співбесіди щодо винесення рішення щодо біженця та медичного огляду. Заявників, для яких схвалено в'їзд до Сполучених Штатів, спрямовують до агенції з переселення або приватної спонсорської групи в Сполучених Штатах.

Прохання про надання статусу біженця від осіб будь-якої національності можуть бути розглянуті для переселення в Сполучені Штати через USRAP. Незважаючи на те, що УВКБ ООН історично спрямовувало більшість випадків до USRAP, посольства США, високопосадовці урядових установ США, яким надано повноваження PRM, сертифіковані неурядові організації та приватні групи спонсорів також можуть надавати направлення до USRAP для осіб, які зацікавлені у переселенні до Сполучених Штатів. Це можуть бути журналісти, активісти з питань демократії та прав людини, особи без громадянства та інші особи з особливою вразливістю.

Посольство США може надати запрошення для осіб, які все ще перебувають у своїй країні походження, у виняткових випадках, які вимагають захисту, коли PRM та Служба громадянства та імміграції США надають згоду. В більшості випадків це займе щонайменше кілька місяців, а часто й довше, щоб пройти всі необхідні етапи залежно від місцезнаходження заявника та індивідуальних обставин [9].

Деякі члени сім'ї можуть претендувати на переселення разом із основним заявником. Кваліфікаційні відносини за цими направленнями включають чоловіка/дружину основного заявника та неодружених дітей віком до 21 року. Інші особи, які є частиною сім'ї та домогосподарства основного заявника, наприклад дорослі неодружені діти або батьки, можуть бути спрямовані разом і мати право на переселення як пов'язані з ним.

USRAP визначає, які особи перебувають у «особливому гуманітарному становищі» для Сполучених Штатів з метою переселення біженців через систему пріоритетів. Особи, визначені для переселення в третю країну, є найбільш уразливими серед груп біженців і включають тих, для кого переселення в третю країну є найкращим або єдиним доступним довготривалим рішенням [22].

Існує кілька механізмів доступу до USRAP, і термінологія щодо категорій оброблення USRAP може заплутати. Зараз існує чотири категорії, і вони називаються «пріоритетами оброблення». Хоча може здаватися, що один механізм кращий за інший, введення програми з певним пріоритетом не гарантує пріоритетність у порядку оброблення випадків або ймовірність успіху позову. Справи проходять однакові етапи оброблення незалежно від категорії (див. табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Пріоритети програми надання прихистку біженцям

Пріоритет 1	Окремі випадки, передані призначеними організаціями в силу їхніх обставин і очевидної потреби переселення
Пріоритет 2	Групи особливого інтересу, визначені Державним департаментом як такі, що мають доступ до програми через їхні обставини та очевидну потребу в переселенні
Пріоритет 3	Окремі випадки, в яких надано доступ з метою воз'єднання з членами сім'ї, що вже перебувають у Сполучених Штатах
Пріоритет 4	Індивідуальні випадки, спрямовані приватними спонсорами в Сполучених Штатах, які отримують підтримку та послуги після прибуття від цих спонсорів

Фінансування служб підтримки біженців допомагає біженцям та іншим групам ORR отримати економічну незалежність, допомагаючи їм знайти та зберегти роботу, бажано протягом року після зарахування до програми.

Служби підтримки зосереджені на оцінюванні працевлаштування, навчанні та підвищенні кваліфікації, професійному навчанні та переатестації, працевлаштуванні, підтримці роботи (див. рис 2.1).

Рисунок 2.1 Зосередженість служб підтримки в США

Програма служби підтримки біженців також усуває такі перешкоди для працевлаштування, як:

- Соціальна адаптація
- Навчання англійської мови
- Усний та письмовий переклад
- Денний догляд за дітьми
- Громадянство й натуралізація

Ці основні послуги також створюють партнерські відносини з організаціями та підприємствами, допомагаючи біженцям успішно інтегруватися в місцеві громади. Існує також порядок пріоритетності служб підтримки, відповідно до якого здійснюється фінансування (див. рис. 2.2).

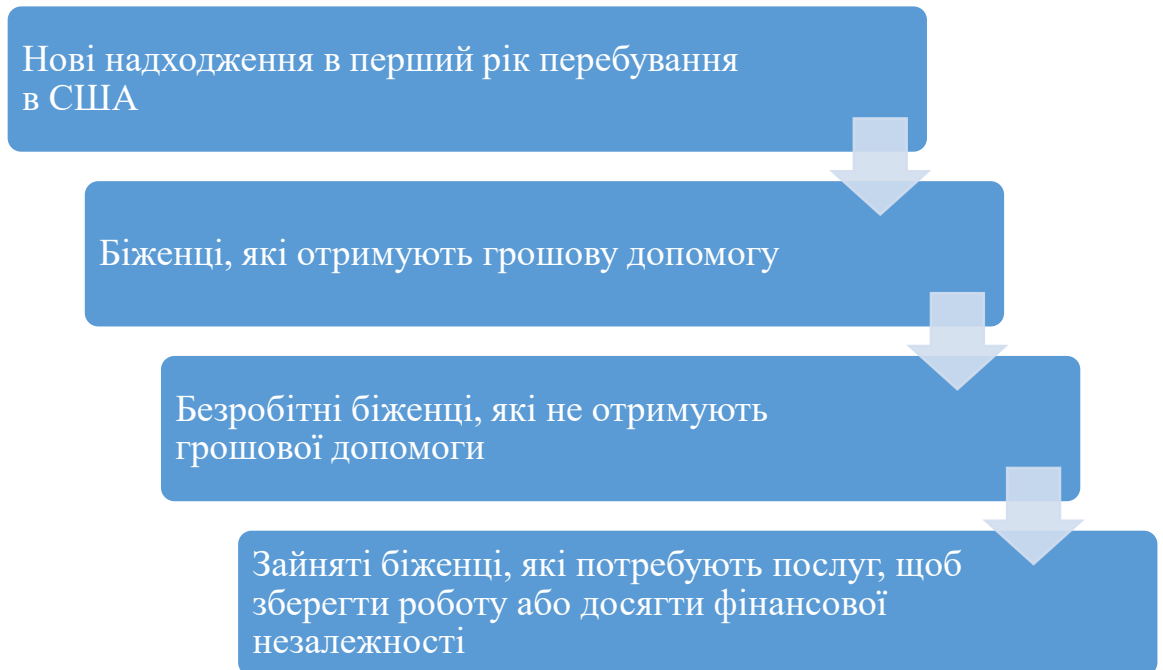

Рисунок 2.2 **Порядок пріоритетності служб підтримки**

Служба підтримки біженців фінансує штати й альтернативні програми штатів відповідно до 45 CFR Part 400, Subpart I. ORR використовує формулу для визначення винагород: кожна з них базується на кількості біженців у цьому штаті протягом минулого року.

Держави можуть надавати послуги біженцям, які перебували в країні до 60 місяців (5 років), за винятком послуг направлення, послуг перекладача та послуг з підготовки до громадянства та натуралізації, для яких немає обмежень за часом.

Що ж стосується програми тимчасового захисту «Єднання заради України», то першим кроком для участі в ній є подання прихильником із США форми I-134A, онлайн-запиту стати прихильником і декларації про фінансову підтримку до USCIS. Потім уряд США перевірить прихильника, щоб переконатися, що він здатний фінансово утримувати особу, яку погоджується підтримувати [17].

Бенефіціари мають право на цей процес, якщо вони:

- Проживали в Україні безпосередньо перед вторгненням Росії (до 11 лютого 2022 р.) і були переміщені внаслідок вторгнення;

- Є громадянином України та мають дійсний український паспорт (або дитина вписана в паспорт одного з батьків) або, якщо не є громадянином України, є найближчим членом сім'ї громадянина України, бенефіціара програми «Єднання заради України», який має дійсний паспорт і прибув з пільговиком-громадянином України;
 - Має прихильника, який подав форму I-134A від свого імені, яку USCIS перевірів і підтвердив;
 - Пройшли чітку біографічну та біометричну перевірку безпеки.

Щоб отримати право на участь в програмі, діти віком до 18 років повинні подорожувати до порту в'їзду в США під опікою своїх батьків або законних опікунів. Батьки й діти, які не проживали в одній країні до подорожі, все одно можуть взяти участь у програмі.

Громадяни України, які вже перебувають у Сполучених Штатах, не розглядаються за програмою «Єднання заради України». Проте тимчасовий захищений статус (TPS) може бути доступний для українських громадян, які перебувають у Сполучених Штатах [26].

Діти віком до 18 років, які прибувають без батьків або законних опікунів, не мають права на отримання попереднього дозволу на поїздку або на розгляд питання про тимчасове перебування згідно з програмою «Єднання заради України». Якщо дитина віком до 18 років прибуває до пункту в'їзду в США і не подорожує зі своїми батьками або законним опікуном, вона може бути передана під опіку Департаменту охорони здоров'я та соціальних служб (HHS), як того вимагає закон про торгівлю людьми, щоб захистити дитину від торгівлі людьми та інших форм експлуатації.

Діти віком до 18 років, які подорожують без батьків або законного опікуна, але прибувають до Сполучених Штатів, щоб зустрітися з одним із батьків або законним опікуном, можуть натомість просити про тимчасове перебування через стандартну форму I-131. За стандартною процедурою отримання дозволу на тимчасове перебування за формою I-131, діти віком до 18 років, які подорожують без батьків або законних опікунів, потребуватимуть, серед інших доказів,

письмового дозволу від усіх дорослих, які мають законну опіку над дитиною, подорожувати до Сполучених Штатів.

Якщо законний опікун надає письмовий дозвіл, запитувач повинен додати доказ законної опіки, виданий відповідним державним органом. Крім того, заява повинна містити документ про спорідненість дитини з особою, яка подає форму I-131, а також про те, чи має вона намір забезпечити догляд і опіку над дитиною в Сполучених Штатах або возз'єднати дитину з одним із батьків або законним опікуном у США [31].

Якщо батьки або законні опікуни дитини мають законний статус у Сполучених Штатах, тимчасово переміщені (включаючи тимчасово переміщених у рамках «Uniting for Ukraine») або є бенефіціарами відстроченої дії чи відкладеного вимушеного виїзду (DED), і батьки або законні опікуни мають документи або дозвіл на повторний в'їзд до США після повернення з поїздки за межі США, вони можуть мати право на виїзд за межі Сполучених Штатів, щоб супроводжувати свою дитину до країни. В іншому випадку дитина має право на розгляд питання про тимчасове переміщення згідно з програмою «Єднання заради України».

Уряд США не оголосив, коли закінчиться програма або скільки біженців будуть прийняті за програмою. Очікується, що програма завершиться із закінченням війни в Україні.

Статус тимчасового перебування у США (TPS) українці можуть продовжити аж до весни 2025 року.

Переважна частина населення США користується медичним страхуванням для сплати за медичні послуги. Громадяни України, котрі прибули до США за програмою тимчасового захисту також мають право на одержання медичного страхування відповідно до державної програми Medicaid. Будь хто, незалежно від наявності медичного страхування, може отримати медичні послуги в державній лікарні.

Ще одна державна програма (SNAP) допомагає малозабезпеченим сім'ям отримувати продукти харчування. Відповідно до цієї програми, учасникам

видається схожа на банківську картка, якою можна розраховуватися за продукти в магазинах. Розмір допомоги залежить від штату перебування та розміру сім'ї. Якщо особа влаштовується на роботу, розмір допомоги зменшується, або її взагалі скасовують [21].

2.2. Працевлаштування громадян України – учасників програми тимчасового захисту

Біженці, які знайшли притулок у США після початку повномасштабної війни, автоматично отримують право на роботу. Відповідна норма набула чинності 21 листопада 2022 року. Наразі ця норма діє протягом 90 днів і поширюється лише на певні категорії біженців.

Наприклад, з початком війни деякі українці почали прибувати до США через кордон із Мексикою, отримуючи гуманітарний пароль. Пізніше Конгрес прийняв зміни до законодавства, згідно з якими українців із гуманітарним паролем прирівняли до біженців із правом на такі ж пільги [60].

Звичайні біженці можуть працювати з першого дня прибуття до США. Як дозвіл на роботу розглядається форма і-94, яку вони отримали на кордоні. Для отримання дозволу на фізичну працю подається форма і-765.

Громадянам України доводиться не тільки сплачувати мито, але й кілька місяців чекати дозволу на роботу. І в цей час вони не можуть працювати.

Після ухвалення цієї норми українські біженці мають змогу:

- працювати протягом перших 90 днів після прибуття в США без дозволу на роботу;
- не платити мито (\$410) за перше подання форми і-765 для отримання дозволу на роботу.

Іншими словами, працевлаштуватися тепер можна одразу після прибуття, просто пред'явивши отриману на кордоні форму і-94.

Після 90 днів роботи за формою і-94 українцям потрібен справжній дозвіл на роботу. Для його отримання необхідно подати форму і-765. За перше подання такої форми тепер українці не сплачують мито.

Нововведення стосується таких категорій біженців з України:

- ті, хто прибув після 11 квітня 2022 року й отримав гуманітарний пароль на рік;
- ті, хто прибув за програмою «Єднання заради України».

Нове правило не поширюється на тих українців, які приїхали до 11 квітня та подали документи на отримання статусу тимчасового захисту (TPS). Однак якщо українець тільки подав заявку на отримання TPS і ще не отримав його, то він також підпадає під дію нового закону.

Службою внутрішніх доходів, Адміністрацією соціального захисту та Департаментом внутрішньої безпеки надано інформацію про те, як роботодавці можуть наймати та платити працівникам, які чекають на отримання соціального страхування. Працівники, яким через «Uniting for Ukraine» надано тимчасовий захист, можуть жити та працювати в Сполучених Штатах протягом терміну його дії [56].

В Сполучених Штатах більшість негромадян мають отримати дозвіл на працевлаштування (він же дозвіл на роботу), перш ніж вони зможуть законно працювати тут. Вони можуть це зробити, подавши форму I-765 – Заяву про дозвіл на працевлаштування до Служби громадянства та імміграції США (USCIS).

В Кодексі федеральних правил, що стосується імміграції, говориться: «Чи буде іноземцю надано дозвіл працювати в Сполучених Штатах, залежить від його або її імміграційного статусу та обставин». Далі йдеться: «У той час як дозвіл на працевлаштування для певних категорій іноземців автоматично надається через їхній імміграційний статус або обставини, інші іноземці повинні підтверджувати заяву на дозвіл на працевлаштування, а USCIS може надати дозвіл на працевлаштування на власний розсуд».

Певним категоріям іноземців дозволяється працювати «незалежно від їхнього статусу», включаючи тих, хто отримав притулок; тих, хто вважається

«біженцями» згідно із законодавством США; тих, кому надано тимчасовий захищений статус, і тих, хто тимчасово перебуває в країні з цілої низки причин. Положення розрізняють категорії осіб, що можуть працювати одразу, не подаючи жодних документів, і тих, хто отримує право на роботу на підставі власного імміграційного статусу, але має звернутися до USCIS, щоб отримати документ, що його підтверджує.

Всі інші іноземці повинні подати форму I-765 – Заяву про дозвіл на працевлаштування та дочекатися рішення USCIS. Це стосується осіб, які отримали дозвіл на гуманітарне тимчасове перебування.

Деякі правозахисники стверджують, що ці правила слід використовувати для виправдання видачі дозволів на роботу особам, які отримали дозвіл на гуманітарне тимчасове перебування, оскільки політичні причини надання такого дозволу подібні до деяких причин, з яких пропонується захист, притулок та в'їзд біженців, а саме: полягає в допуску осіб «з невідкладних гуманітарних причин або значної суспільної користі». З юридичної точки зору різниця між особами, які отримали притулок, біженцями й тими, хто має право на тимчасове перебування, полягає в процесі подачі заявки, кількості необхідних доказів і політичному намірі переселення назавжди або отримання громадянства [1].

В результаті деякі прихильники зосередилися на внесенні поправок до кодексу, щоб дозволити певній категорії іноземців (тих, хто отримав право на гуманітарне тимчасове перебування) отримувати автоматичний дозвіл на працевлаштування незалежно від їхнього імміграційного статусу.

Розділ 8 Кодексу федеральних правил США стосується прав і натуралізації іноземців. У розділі 12 закону зазначено, що іноземцям забороняється працювати чи подавати документи на працевлаштування без дозволу на роботу, а також забороняється наймати таких осіб. У той же час Кодекс федеральних правил США передбачає, що роботодавець, який перевіряє дозвіл на працевлаштування іноземця, може використовувати як «...документи, що підтверджують дозвіл на працевлаштування..., так і інші документи, що підтверджують дозвіл на

працевлаштування в Сполучених Штатах, які Генеральний прокурор вважає прийнятними відповідно до нормативних актів».

Відповідне положення, що визначає іноземців, які повинні подати заявку на отримання дозволу на працевлаштування, не описує характер документів, що підтверджують дозвіл, окрім простого зазначення, що вони «можуть бути прийняті на роботу з урахуванням будь-яких обмежень, викладених у положеннях або цитованих у документі про дозвіл на працевлаштування».

Це формулювання свідчить про те, що агентство має певну свободу дій щодо формату та змісту документа про дозвіл на працевлаштування, який воно може видати з метою демонстрації права на працевлаштування. Крім того, ні в статуті, ні в нормативних актах не вимагається видавати єдиний дозвіл на працевлаштування всім претендентам [8].

Роботу в США достатньо важко знайти взагалі не знаючи мови. При переїзді до цієї країни варто мати хоча б мінімальний словниковий запас, щоб було легше вчити мову на місці.

Найпопулярніші варіанти роботи для українців, які прибули в США за програмою U4U:

- клінінг;
- касир;
- продавець роздрібною торгівлі;
- працівники у фаст-фудах, кафе та ресторанах;
- пакувальники на складах;
- вихователі у садочках, бейбісітінг.

У Сполучених Штатах Америки налічується багато галузей, для роботи в яких необхідно мати ліцензію. Це стосується не лише українців, а й американців. Мова йде про сферу обслуговування – перукар, майстер манікюру, сантехнік, будівельник, електрик та інші. Кожен штат встановлює свої вимоги.

Вакансії публікуються на різноманітних сайтах із пошуку роботи, в групах у соціальних мережах, з пошуком роботи часто допомагають місцеві жителі або різні організації. Місцевий центр зайнятості має змогу надавати роботу

українцям, також тут проводять різні семінари із пошуку роботи, тренінги, комп'ютерні класи, допомагають створювати резюме [43].

Експерти з ринку праці зазначають, що майже немає серйозних обмежень щодо працевлаштування громадян України в США. Все залежить від того, яку мету вони переслідують. І ніяк без високого рівня володіння англійською – це суттєва перевага.

Висновки до розділу 2

У розділі 2 було розглянуто федеральні програми соціального захисту в США, які поширюються на біженців з України. Зокрема, програма «Uniting for Ukraine» – це програма допомоги українським біженцям в США, які рятуються від війни. Відповідно до умов програми, українці можуть в'їхати до Сполучених Штатів за прискореною програмою. Для цього потрібно оформити ряд документів та знайти собі спонсорів серед місцевих мешканців, які погодяться профінансувати та надати їм житло. Також для українців, згідно з цією програмою, надається ряд пільг: медичне страхування, можливість здобуття безкоштовної освіти, безкоштовне вивчення мов, можливість працевлаштуватися за прискореною програмою та інші.

Ще однією програмою для допомоги біженцям є програма USRAP. Ця програма розрахована не лише на українців, а й на усіх біженців, які шукають порятунку в інших країнах. Відповідно до умов програми, надання статусу біженця відбувається поетапно. Початковим кроком є реєстрація в Управлінні Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), далі відбувається перевірка особи різними підрозділами, службою безпеки, проводяться співбесіди. І лише після проходження повної перевірки уряд держави, в якій біженець виявив бажання залишитися, ухвалює рішення: надавати особі офіційного статусу «біженець» чи ні.

Також існує ряд програм, які зосереджуються на наданні конкретної допомоги – допомога в розміщенні, допомога продуктами харчування, медична допомога та інші.

Також у цьому розділі було розглянуто умови працевлаштування українців в межах програми тимчасового захисту. Виявлено, що з кінця 2022 року українським біженцям у США більше не потрібно очікувати на дозвіл на працевлаштування 3 місяці, як це було раніше. Форма і-94, яка надається під час перетину кордону, автоматично гарантує право на працевлаштування терміном на 3 місяці, доки готуються документи за формою і-765, що гарантує довготривале працевлаштування. Зазначається, що не існує серйозних перешкод для працевлаштування українських біженців, вибір професії залежить від уподобань самої особи, від її професійних навичок та безпосередньо від рівня володіння мовою.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В США ТА НАПРЯМИ ЇХНЬОГО ВИРІШЕННЯ

3.1. Проблеми, з якими стикаються громадяни України під час отримання тимчасового захисту в США

Тема імміграції та біженців стала предметом гарячих дискусій у багатьох країнах світу. Для деяких імміграція приносить багато переваг, наприклад, більш різноманітне населення та стимули для економіки. Для інших це створює виклики, такі як навантаження на соціальні служби та потенціал соціокультурних конфліктів.

Біженець — це особа, яка втекла зі своєї рідної країни через обґрунтовані побоювання переслідувань на основі своєї раси, релігії, національності, політичних переконань або належності до певної соціальної групи.

Спираючись на числені інтерв'ю, проведені американською міжнародною громадською телерадіокомпанією «Голос Америки», можна побачити цілісну картину того, як живуть біженці з України в США та з якими викликами та перешкодами стикаються [4].

Травма є однією із проблем, з якою стикаються українські біженці. Багато з них пережили травму, таку як війна, переслідування чи насильство, що може мати довгострокові наслідки для їхнього психічного та фізичного здоров'я.

Біженці часто стикаються з проблемами, пов'язаними із їхнім правовим статусом, включаючи проблеми з документами та доступом до послуг [49].

Також існує проблема із доступом до медичної допомоги: багатьом біженцям може бути важко отримати доступ до медичних послуг, включно із психіатричною допомогою, через мовний бар'єр, відсутність документів та інші фактори.

Почати нове життя в новій країні може бути дорогорватісним, і біженці часто стикаються із фінансовими труднощами, намагаючись облаштуватися.

Коли біженці приїжджають у нову країну, вивчення мови цієї країни є ключовим фактором для їхнього просування в новій спільноті, що ніколи не буває легким для будь-якої вікової групи.

Вивчення державної мови також пов'язане з можливостями кожної країни. Приймаючі країни організують навчальні курси, щоб допомогти українським біженцям вивчити мову та культуру країни. І допоки мова та культура не будуть засвоєні, життя біженців буде нелегким, а найменшою проблемою, з якою вони зіткнуться, буде відчуття того, що їхня присутність не вітається місцевими мешканцями.

Велика частка українців в США хоча б раз перебували в ситуації, коли був потрібен переклад особистих документів. Найчастіше це стосувалося медичних документів: довідок, висновків, результатів аналізів і досліджень, карти щеплень. На другому місці – документи про освіту, як-от: дипломи, атестати, шкільні табелі. Далі – свідоцтва та трудова книжка. Навіть якщо їм вдалося отримати цей переклад, часто він був неточним або ж неправильним.

Культурні відмінності є одним із найскладніших викликів, з якими доводиться стикатися біженцям з України. Вони повинні засвоїти культуру держави перебування та прийняти її, щоб стати справжньою частиною країни.

Через два роки після повномасштабного вторгнення в Україну люди похилого віку, люди з особливими потребами, люди з серйозними захворюваннями та інші, хто утік з України, стикаються з дедалі більшими викликами й труднощами [2].

Незважаючи на те, що загалом спостерігається значний прогрес у доступі біженців до послуг та включенні до національних систем у Європі та США в результаті доступу до тимчасового захисту, прослідковується складна картина для найбільш уразливих верств населення.

Хоча існує підтримка повного включення найбільш уразливих верств населення в національні системи, люди з особливими потребами стикаються з дедалі більшими перешкодами в пошуку житла або доступу до медичної допомоги чи роботи, при цьому ситуація з часом погіршується. Крім того,

найбільш уразливі верстви населення намагаються отримати або замінити документи, що посвідчують особу, насамперед біометричні паспорти, у приймаючих країнах, що може негативно вплинути на доступ до прав і свобод. Викликає занепокоєння те, що дехто може бути змушений прийняти передчасне рішення повернутися додому в Україну, де ситуація залишається нестабільною.

Майже чверть біженців з України досі не мають важливих документів, зокрема біометричних паспортів, у приймаючих країнах, зокрема й США. Численні фактори перешкоджають доступу біженців до документів, включаючи вимоги пред'явити підтверджуючі особу документи (які багато хто міг втратити під час війни та переміщення в Україні), довгі періоди очікування та пов'язані з цим збори за оформлення.

Доступ до стабільного та доступного житла залишається проблемою, оскільки багато програм безкоштовного житла закінчуються протягом року, варіанти безкоштовного житла зменшуються, а ресурси найбільш уразливих верств населення зараз вичерпані. Все більше сімей біженців, в яких є люди з особливими потребами, змушені розміщатися в колективних притулках – їхня кількість зросла до 24 з 13 відсотків минулого року [33].

Подібним чином сім'ї, включно з людьми похилого віку та людьми з особливими потребами, продовжують стикатися з проблемами в працевлаштуванні, часто через обов'язки по догляду або відсутність належних послуг.

За експертними оцінками, до 20% тих громадян, хто відповідає вимогам отримання права на тимчасове перебування, не подали заявки на отримання юридичної допомоги через те, що вони не мають доступу чи коштів для отримання юридичної допомоги, або вони не знали про юридичну допомогу донедавна.

Через «Єднання заради України» фізичні особи та організації в США, включно з громадянами постійними – мешканцями, власниками віз і неурядовими організаціями, можуть спонсорувати українців за кордоном, які проживали в східноєвропейській країні станом на 11 лютого 2022 року. Українці,

які сподіваються в'їхати до США за програмою, також повинні пройти щеплення та виконати інші вимоги щодо охорони здоров'я, а також пройти ретельний біометричний і біографічний скринінг і перевірку безпеки. Як тільки ці критерії будуть виконані, вони зможуть поїхати до США, щоб подати заяву на продовження терміну перебування, яке надаватиметься в кожному окремому випадку та триватиме два роки. Після продовження терміну перебування українці матимуть право на дозвіл на роботу [7].

Програма «Єднання заради України» може не поширюватися на тих осіб, хто ще не має спонсора в США. Громадяни України, які мають контакти в США, які мають тут членів сім'ї, колег, друзів або роботодавця, можуть швидко отримати допомогу, але тим, хто не має таких контактів, навіть якщо вони можуть бути віднесені до найбільш вразливих груп населення, часто доводиться довго чекати.

Одна із найпоширеніших проблем українців в США – необхідність офіційного перекладу документів на англійську. Тому що технічні, юридичні чи медичні документи із багатьма спеціальними термінами потребують чіткого та правильного перекладу на високому рівні. Більше того, в США та інших державах українці часто потребують перекладу таких документів, як паспорт, водійське посвідчення, різного роду довідки та сертифікати. В такій ситуації вкрай важливо знайти висококваліфікованого спеціаліста чи перекладацьку компанію, тому що часто неточності, допущені перекладачем під час роботи, можуть відіграти важливу роль та завдати проблем власнику.

Також однією із поширених проблем є завірення документів апостилом, тому що це є основним механізмом забезпечення міжнародного визнання документів, які видані в Україні. Апостиль гарантує справжність підпису нотаріуса та/або перекладача та надає документу юридичної сили за кордоном.

Лише виконавши цю процедуру, власник документів може вважати їх визнаними за кордоном на міжнародному рівні в державах, які підписали Гаазьку конвенцію. Проте в державах, що не підписали Гаазьку конвенцію, потрібно пройти процедуру легалізації документів. У процесі легалізації документи

перевіряють органи влади, а потім на них проставляється спеціальний штамп, який підтверджує їхню законність [19].

Питання розлучення є завжди актуальним, як і питання реєстрації шлюбу. І, на превеликий жаль, з початком повномасштабного вторгнення росії в Україну особливо гостро постала проблема збереження шлюбних стосунків, оскільки сім'ям доводиться розлучатися на тривалий термін і на великі відстані.

Відповідно до статті 49 Сімейного кодексу України, розірвання шлюбу – це акт цивільного стану, який підлягає реєстрації та внесенню до Державного реєстру актів цивільного стану. І якщо подружжя перебуває в Україні, процедура розірвання шлюбу є досить простою, але якщо обидва партнери по шлюбу або один з них за кордоном, це тягне за собою низку проблем і перешкод. Згідно із законодавством, якщо шлюб зареєстрований в Україні, то процедура його розірвання має відбуватися в Україні. Проте кожен випадок потрібно розглядати індивідуально, а тому розлучення за кордоном, на жаль, теж дуже поширена проблема серед українців за кордоном.

На жаль, це не вичерпний перелік проблем, з якими стикаються українці за кордоном, оскільки в США існують свої правила та закони, які викликають певні труднощі в біженців з України. Але варто створювати усі умови, щоб ці проблеми було мінімізовано.

3.2. Рекомендації щодо вирішення проблем, пов'язаних з тимчасовим захистом

Біженці з України стикаються з багатьма вразливими ситуаціями, і багато хто потребує гуманітарної допомоги для задоволення основних потреб. У відповідь на вторгнення Росії в Україну приймаючі країни в Європі та за її межами вжили заходів для підтримки біженців, включаючи право на проживання, вільне пересування країнами, доступ до ринків праці та політику інтеграції, медичні та освітні послуги, варіанти житла, банківські послуги та системи соціального захисту.

Забезпечення доступного житла для біженців є важливим етапом їхньої інтеграції. Для негайного прийому біженців країни покладаються на поєднання приватного житла та громадських центрів прийому. Хоча підтримка, продемонстрована громадянами США, була важливою частиною допомоги країни, це переважно тимчасовий захід. З часом уряд повинен буде надати доступне житло для біженців, що може бути складним, оскільки приплив біженців чинить тиск на ринок доступного житла. Політика, спрямована на заохочення збільшення пропозиції у відповідь на зростаючий попит на житло, може набувати різних форм, включаючи усунення вузьких місць, пов'язаних із занадто обмежувальними правилами землекористування; забезпечення того, щоб механізми контролю орендної плати не підривали стимули до будівництва нового доступного житла; запровадження винятків з норм енергоефективності в будівлях для шукачів притулку та біженців; збільшення федерального фінансування соціального житла; надання нових стимулів для будівництва доступного житла [59].

Активна політика на ринку праці (АПРП) матиме важливе значення для допомоги біженцям у пошуку роботи. Дозволи на роботу дають змогу українським біженцям отримати доступ до роботи. США впровадили АПРП для українських біженців, що включають підтримку пошуку роботи, професійне навчання та освіту дорослих, вивчення англійської. Мовна підготовка може мати значний вплив на інтеграцію біженців і довгостроковий заробіток. Щоб сприяти більшій інтеграції українських біженців на ринок праці, США повинні скоординувати зусилля, щоб зробити Державні служби зайнятості (ДСЗ) доступними в центрах для біженців.

Що стосується культурного розмаїття, то тимчасово переміщенні особи можуть внести в державу нові ідеї та перспективи, що може стимулювати інновації та творчість. Імміграція також може сприяти економічному зростанню країни, збільшуючи чисельність робочої сили та надаючи нові навички й досвід. За даними Білого дому, іммігранти є більш мобільними (вони легко переїжджають туди, де є можливість працевлаштування), ніж корінні жителі,

реагуючи на місцеві економічні умови, можливо, через те, що вони мають менше давніх родинних і громадських зв'язків.

Економічне зростання. Незважаючи на виклики, тимчасово переміщені особи в США також приносяться із собою багато. Вони часто мають високу мотивацію розпочати своє нове життя в новій країні та можуть зробити значний внесок в економіку та суспільство. Також нерідко вони володіють цінними навичками й знаннями, такими як знання мови та досвід роботи в різних галузях. У багатьох випадках біженці також бажають заснувати бізнес у своїх нових країнах, щоб досягти нормального життя та збільшити свій дохід.

Гуманітарні цінності. Приймаючи біженців і надаючи їм підтримку та допомогу, приймаючі країни можуть продемонструвати свою відданість гуманітарним цінностям і зробити внесок у глобальні зусилля із захисту прав біженців. Крім того, біженці можуть сприяти розмаїттю та допомогти збудувати більш толерантне та інклюзивне суспільство.

Питання мовного бар'єру уряду США слід вирішити через запровадження у центрах прийому біженців з України безкоштовних курсів вивчення мови для осіб різних вікових категорій. Хоча такі й існують, але вони більше спрямовані на те, щоб українці вивчили мову для асиміляції в суспільство. А саме вивчення мови для професійного спрямування та офіційного підтвердження цього немає. По закінченню мовних курсів повинно бути проведено тестування на визначення рівня володіння мовою та рекомендується надавати учасникам сертифікати, які підтверджують проходження курсу та результат. Такі сертифікати будуть корисними під час пошуку роботи, адже вони відкривають ширший спектр професій для кандидатів на роботу [47].

Часто українські біженці змушені чути відмову в працевлаштуванні. Основні проблеми – це неналежна компетентність або відсутність необхідних документів. Пропонується, щоб на державній основі в США функціонувала організація, яка б займалася справами біженців та їхнім юридичним оформленням, професійним перекладом документів та юридичним супроводом

безкоштовно. Це дозволить великій кількості українців у США знайти гідну роботу.

Через мовний бар'єр, погане фінансове забезпечення, відсутність або невідповідність документів багатьом українцям, які мають право на тимчасове проживання в США, закритий шлях до отримання медичної допомоги. Пропонується, щоб при важкому захворюванні або при раптовій втраті працездатності держава покривала витрати на медичному допомогу власним коштом або створила спеціальні фонди чи організації, що займатимуться цим питанням.

Що стосується шлюбу або розлучення, то, відповідно до законодавства України, це є цивільним актом, який в обов'язковому порядку повинен бути зареєстрований в Державному реєстрі актів цивільного стану. Оскільки за кордоном такої можливості наразі немає, пропонується надати таке право Посольствам України в США, вони зможуть фіксувати такі акти та вносити їх до реєстру. Фінансова сторона залишається за отримувачами послуг.

Часто виникає ситуація, що тимчасові переселенці з України не мають прихистку в Україні та шукають його в США. Але вони стикаються з однією чи не найбільшою проблемою – пошук спонсорів. Безліч біженців чекають на допомогу, але не отримують її через відсутність особи, яка б поручилася та профінансувала їх перебування в США. В переважній більшості випадків так звані спонсори – це родичі, знайомі або знайомі знайомих шукачів притулку. Набагато легше знайти прихисток, коли маєш знайомих в США. Що ж стосується осіб, які не мають таких контактів, пропонується створити спеціальні центри, в яких особи зможуть поселитися по прибуттю в США, та де чекатимуть на своїх спонсорів. Отримання цих осіб фінансуватиметься спеціальними фондами, благодійними внесками та міжнародними організаціями [3].

США виявили велику щедрість, приймаючи українських біженців. Такий інклюзивний підхід до інтеграції біженців допоможе пом'якшити деякі травми та несприятливі наслідки для психічного здоров'я. Безсумнівно, попереду будуть нові виклики, і сприйняття біженців має бути головним, надаючи пріоритет

«відповідальності перед постраждалим населенням». Це вимагатиме тісного залучення громади для оптимального задоволення нових потреб.

Імміграція та біженці несуть із собою як проблеми, такі і можливості. Хоча важливо усвідомлювати та вирішувати проблеми, також важливо використовувати можливості, які привносять із собою імміграція та біженці. Працюючи разом і створюючи ефективні політики та системи підтримки, можна створити більш гостинний та інклюзивний світ для всіх [15].

Висновки до розділу 3

У розділі 3 проведено дослідження основних перешкод, з якими стикаються українські біженці, що шукають тимчасового захисту в Сполучених Штатах Америки. Зокрема, до таких проблем належать: перешкоди при отриманні статусу тимчасового захисту та інших правових статусів, мовний бар'єр, неможливість працевлаштуватися через брак коштів, відсутність документів, неможливість отримати прихисток в США через відсутність спонсора, культурні відмінності, довготривалість процесу продовження статусу тимчасового захисту, відсутність медичного страхування, проблеми з житлом, проблеми із поновленням документів та інші.

Для вирішення цих питань уряду США потрібно переглянути свою політику, яка стосується прав і свобод біженців з України. Зокрема, переглянути умови й терміни як першого надання статусу тимчасового захисту, так і його поновлення. Надати можливість отримання медичного страхування хоча б в невідкладних випадках, запровадити безкоштовні курси англійської мови з професійним спрямуванням та підтверджуючими документами в центрах для переселенців, гарантувати можливості проживання в центрах для біженців допоки особа не знайде спонсора та інші.

ВИСНОВКИ

В бакалаврській роботі обґрунтовано дієвість Програми тимчасового захисту громадян України в США, визначено коло осіб, які підпадають під сферу дії цієї програми, виокремлено її позитивні та негативні сторони.

Відповідно до мети роботи, було розглянуто такі завдання:

1. Досліджено поняття системи соціального захисту населення та її складові
2. Надано характеристику осіб, які користуються тимчасовим захистом, як об'єкта соціального захисту
3. Проаналізовано федеральні програми соціального захисту, що поширюються на біженців з України.
4. Розкрито можливість працевлаштування громадян України – учасників програми тимчасового захисту.
5. Розглянуто проблеми, з якими стикаються громадяни України під час отримання тимчасового захисту в США.
6. Надано рекомендації щодо вирішення проблем, пов'язаних з тимчасовим захистом.

В розділі 1 наведено основні поняття, що стосуються системи соціального захисту та її складових. Зокрема, соціальний захист населення – це комплекс заходів і програм, покликаних скорочувати та запобігати поширенню бідності та факторів уразливості протягом усього життя; дії, спрямовані на забезпечення й захист конституційних прав людини та мінімальні гарантії незалежно від віку, статі й національності. Основними формами соціального захисту є соціальне забезпечення, соціальна допомога, соціальна підтримка.

Також в згаданому розділі було висвітлено основні критерії, за якими визначають коло осіб, що можуть користуватися програмами тимчасового захисту. Зокрема, послугами соціального захисту можуть користуватися громадяни літнього віку, люди з особливими потребами, малозабезпечені

багатодітні сім'ї, особи, які потрапили в складні життєві обставини, біженці, особи, що постраждали від війни, катаклізмів, інших катастроф.

В розділі 2 було розглянуто федеральні програми соціального захисту в США, які поширюються на біженців з України. Зокрема, програма «Uniting for Ukraine» – це програма допомоги українським біженцям у США, які рятуються від війни. Відповідно до умов програми, українці можуть в'їхати до Сполучених Штатів за прискореною процедурою. Для цього потрібно оформити ряд документів та знайти собі спонсорів серед місцевих мешканців, які погодяться профінансувати та надати їм житло. Також для українців, згідно з цією програмою, надається ряд пільг: медичне страхування, можливість здобуття безкоштовної освіти, безкоштовне вивчення мов, можливість працевлаштуватися за прискореною програмою та інші.

Ще однією програмою для допомоги біженцям є програма USRAP. Ця програма розрахована не лише на українців, а й на усіх біженців, які шукають порятунку в інших країнах. Відповідно до умов програми, надання статусу біженця відбувається поетапно. Початковим кроком є реєстрація в Управлінні Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), далі відбувається перевірка особи різними підрозділами, службою безпеки, проводяться співбесіди. І лише після проходження повної перевірки уряд держави, в якій біженець виявив бажання залишитися, ухвалює рішення: надавати особі офіційний статус біженця чи ні.

Існує ряд програм, які зосереджуються на наданні конкретної допомоги – допомога в розміщенні, допомога продуктами харчування та інші.

Також у цьому розділі було розглянуто умови працевлаштування українців у межах програми тимчасового захисту. Виявлено, що з кінця 2022 року українським біженцям у США більше не потрібно очікувати на дозвіл на працевлаштування 3 місяці, як це було раніше. Форма і-94, яка надається під час перетину кордону, автоматично гарантує право на працевлаштування терміном на 3 місяці, доки готуються документи за формою і-765, що гарантує довготривале працевлаштування. Зазначається, що не існує серйозних перешкод

для працевлаштування українських біженців, вибір професії залежить від уподобань самої особи, від її професійних навичок та безпосередньо від рівня володіння мовою.

В розділі 3 проведено дослідження основних перешкод, з якими стикаються українські біженці, шукаючи притулку в Сполучених Штатах Америки. Зокрема, до таких проблем належать: перешкоди під час отримання статусу тимчасового захисту та інших правових статусів, неможливість працевлаштуватися через брак коштів, відсутність документів та мовний бар'єр, неможливість отримати прихисток в США через відсутність спонсора, культурні відмінності, довготривалість процесу продовження статусу біженця, відсутність медичного страхування, проблеми з житлом, проблеми із поновленням документів та інші.

Для вирішення цих питань уряду США пропонується переглянути свою політику, яка стосується прав і свобод біженців з України. Зокрема, надати можливість отримання медичного страхування хоча би в невідкладних випадках, запровадити безкоштовні курси мов у центрах для переселенців, гарантувати можливість проживання в центрах для біженців допоки особа чи держава не знайде спонсора та інші.

Попри усі обставини надання соціальної допомоги та отримання тимчасового захисту громадянами України, розглянуті вище проблеми будуть виникати в різних галузях соціального забезпечення, з'являтимуться інші. Їх не уникнути, допоки не буде миру в Україні, а українці не переможуть свого ворога, допоки вони не приймуть сьогоднішнього та не зрозуміють, що боротися повинні не тільки ЗСУ, а й усе суспільство. Тоді українські біженці зможуть повернутися на Батьківщину, хтось буде змушений починати все «з нуля», але всі будуть жити у власній державі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранник Л.Б. Соціальний захист громадян : навчальний посібник ; вид. 2-е, доп. і перероб. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2017. 246 с.
2. Беспалова О. І. Особливості визначення прав біженців у міжнародному законодавстві. Здійснення та захист прав внутрішньо переміщених осіб: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. Ужгород, 2017. С. 10–19.
3. Політологічний енциклопедичний словник / уклад. Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук ; за ред. М. П. Требін. – Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, 2015. 814 с.
4. Голос Америки. Офіційний сайт. URL : <https://www.golosameriki.com/z/6967>
5. Державна допомога та соціальні послуги для Українців. URL: <https://usahello.org/uk/%D1%96%D0%BC%D0%BC%D1%96%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F/%D0%BF%D1%80%D0%> (дата звернення: 10.10.2023).
6. Енциклопедія Українознавства. Словникова частина. – Т. 1: Абаза Микола – Голов'янюк Зиновій / Гол. ред. В. Кубійович; Заст. гол. ред. М. Глобенко. Наукове товариство ім. Шевченка. – Париж; Нью-Йорк, 1955. – 400 с.
7. Закон США «Про соціальне забезпечення» 1935.
8. Інформація для людей, які тікають від війни в Україні. URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/stronger-europe-world/eusolidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/information-people-fleeing-warukraine_uk (дата звернення 23.12.2023).
9. Клемпарський М.М. Співвідношення термінів «соціальний захист» та «соціальне забезпечення» в законодавстві України. Право і безпека. 2003. № 3. Т. 2. С. 90–92.

10. Козинець І. Г., Козинець О. Г. Права біженців в контексті прав людини в сучасному світі. Актуальні проблеми сучасної юриспруденції. 2017. № 2, т. 2. С. 21–24.

11. Криворучко В.В. Соціальне забезпечення: теоретичні проблеми. Вісник ХНУВС. 2013. № 4(63). С. 215–222

12. Кричківська О.В. Формування міжкультурної комунікативної компетентності майбутніх фахівців зовнішньоекономічної діяльності: дис.канд.пед.наук: 13.00.04 / Оксана Василівна Кричківська: Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2015. – 291 с.

13. На яку допомогу й підтримку можуть розраховувати українські біженці в Сполучених Штатах Америки? Ольга Журбенко. 27.02.2023 URL: <https://dopomoha-info.org.ua/na-yaku-dopomogu-j-pidtrymku-mozhut-rozrahovuvaty-ukrayinski-bizhenczi-v-spoluchenyh-shtatah-ameryky/>

14. Нова програма США для біженців з України Uniting for Ukraine. URL: <https://myimmigrationlawyerusa.com/ru/publications/novaya-programma-sshadlya-bezhenczev-iz-ukrainy-uniting-for-ukraine/> (дата звернення: 12.11.2023).

15. Носков А.П. Захист прав біженців у міжнародному праві/ А. П. Носков// Альманах міжнародного права. – 2017. – № 1. – С. 87–89

16. Свящук А.Л. Проблеми прав біженців та виклики сучасності : навч. посіб./ А.Л. Свящук. — Харків: ФОП Лисенко І. Б., 2018. — 324 с.

17. Синчук С. Правовідносини соціального забезпечення: суб'єкти, зміст, об'єкти: монографія. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 421 с.

18. Служби підтримки біженців. URL: <https://www.acf.hhs.gov/orr/programs/refugees/refugee-support-services#:~:text=States%20can%20provide%20services%20to,varies%20from%20state%20to%20state> (дата звернення: 12.12.2023).

19. Сорока І. О. Принципи міжнародного права притулку. Юридичний бюлетень. 2019. № 9. С. 74–83

prodovzhili-diyu-statusu-timchasovogo-zahistu-ukrajinskim-bizhencyam-12364707.html (дата звернення: 08.12.2023).

28. Українці у США: як знайти роботу в Америці. Телеканал «Дім». 21.06.2023. URL: <https://kanalDIM.tv/ukrayinczi-u-ssha-yak-znajty-robotu-v-ameryczi/> (дата звернення: 16.01.2024).

29. Утвенко В.В. Система соціального забезпечення та соціальної підтримки : навчальний посібник. Київ : Персонал, 2018. 248 с.

30. Хто має право на державну допомогу. URL: <https://refugees.novaukraine.org/uk/welfare-aid/> (дата звернення: 19.11.2023).

31. Чернявський А. Л. Інститут права притулку в сучасному міжнародному праві. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція: зб. г. наук. пр. Одеса, 2013. № 6-1, т. 2. С. 249–252.

32. Як отримати дозвіл на працю і знайти роботу в США: особистий досвід. Уляна Сторощук. 28.12.2022. URL: <https://evacuation.city/articles/257352/yak-otrimati-dozvil-na-pracyu-i-znajti-robotu-v-ssha-osobistij-dosvid> (дата звернення: 14.01.2024).

33. 100,000 Ukrainians Are Now Welcome to the U.S.—But Without Benefits or a Path to Citizenship. Jasmine Aguilera. 25.04.2022. URL: <https://time.com/6170334/ukrainian-refugees-biden-program/> (дата звернення: 16.12.2023).

34. About Refugee Admissions. URL: <https://www.state.gov/refugee-admissions/about/#:~:text=The%20U.S.%20Refugee%20Admissions%20Program,U.S.%20government%2Dfunded%20resettlement%20assistance> (дата звернення: 24.01.2024).

35. Berry J. W., Poortinga Y.H., Segal M.N., Dasen P.R. Cross-cultural Psychology / J.W. Berry, Y.H. Poortinga, M.N. Segal, P.R. Dasen // Research and Applications. – Cambridge, 1992.

36. Colvin A. Building Culturally Competent Social Work Field Practicum Students through the Integration of Campinha-Bacote's Cultural Competence Healthcare Model / A. Colvin // Field Scholar. – Vol. 3.1. – 2013. – Pp. 1 – 13.

37. How to find a job in the US if you are an immigrant from Ukraine? URL: <https://ukrainianpeople.us/how-to-find-a-job-in-the-us-if-you-are-an-immigrant-from-ukraine/> (дата звернення: 13.01.2024).

38. Immediate employment authorization for ukrainians: background and talking points. URL: <https://ukrainetaskforce.org/immediate-employment-authorization-for-ukrainians-background-and-talking-points/> (дата звернення: 12.02.2024).

39. Immigration and Refugees: Understanding the Challenges and Opportunities. 09.05.2023. <https://www.linkedin.com/pulse/immigration-refugees-understanding-challenges-opportunities/> (дата звернення: 29.02.2024).

40. Leading by Example: US Refugee Policy at Home and Abroad. Susan F. Martin and Elizabeth Ferris. 27.07. 2023. URL: <https://www.wilsoncenter.org/article/leading-example-us-refugee-policy-home-and-abroad> (дата звернення: 13.01.2024).

41. OECD (2018), Social Protection System Review: A Toolkit, OECD Development Policy Tools, OECD Publishing, Paris

42. Refugees and Asylees in the United States. Nicole Ward and Jeanne Batalova. 15.07.2023. URL: <https://www.migrationpolicy.org/article/refugees-and-asylees-united-states> (дата звернення: 11.11.2023).

43. Re-parole for ukrainians: issues and proposed solutions. 23.02.2023. URL: <https://ukrainetaskforce.org/re-parole-for-ukrainians-issues-and-proposed-solutions/> (дата звернення: 12.11.2023).

44. Saleebey D. The strengths perspective in social work practice (4th ed.) / D. Saleebey. – Boston: Pearson Education, Inc. – 2006. – 312 p.

45. Seeking Protection: How the U.S. Asylum Process Works. Diana Roy. 07.02.2024. URL: <https://www.cfr.org/backgrounder/seeking-protection-how-us-asylum-process->

55. UNHCR, Handbook on Procedures and Criteria for Determining Refugee Status, 1979, Reedited, Geneva, January 1992.

56. Uniting for Ukraine (U4U) гуманітарна програма США для українців. URL: <https://visaglobal.com.ua/uk/vizi-v-ssha/uniting-for-ukraine/> (дата звернення: 11.12.2023).

57. Uniting for Ukraine (U4U). URL: <https://refugees.novaukraine.org/uniting-for-ukraine/> (дата звернення: 24.12.2023).

58. Uniting for Ukraine. URL: <https://www.u4u.com.ua/> (дата звернення: 26.12.2023).

59. Uniting for Ukraine: official site. URL: <https://www.uscis.gov/ukraine> (дата звернення: 18.01.2024).

60. US intensifies checks on refugees under the Uniting for Ukraine (U4U) program: what is known. URL: <https://visitukraine.today/blog/2188/us-intensifies-checks-on-refugees-under-the-uniting-for-ukraine-u4u-program-what-is-known> (дата звернення: 21.01.2024).

61. What Challenges Do Refugees Face When Finding a New Home. a.basaleh. 05.09.2023. URL: <https://bonyan.ngo/displaced-and-refugees/refugees-challenges-in-new-home/#:~:text=Language%20Barriers%2C%20Housing%20Problems%2C%20Access,Raising%20Children%2C%20Prejudice%20and%20Racism> (дата звернення: 12.02.2024).

62. What problems do Ukrainians abroad face most often? 27.11.2023. URL: <https://visitukraine.today/blog/2954/what-problems-do-ukrainians-abroad-face-most-often> (дата звернення: 18.01.2024).